

لیکونکی: دکریدل نظامی استادی .
منبع او دخپړیدو نیټه: کریدل «2025-04-14» .
ژباړونکی: پوهندوی دوکتور سیدحسام «مل» .

ایران او امریکا: د یوې معاملې قیمت یا په ټوله لویدیځه آسیا کې د جګړې قیمت؟

Iran and the US: The price of a deal or the cost of war across West Asia?

لکه څنګه چې د ټرمپ اداره پر ایران فشار زیاتوي، د سیمه ییزې جګړې احتمال په پوځي دریځ پورې کم دی او ډېر په دې پورې اړه لري چې ایا واشنگټن ستراتیژیک تاوتریخوالي کمولو ته لومړیتوب ورکوي یا په بشپړ ډول د سیمه ییز توازن د خرابولو هڅه کوي.

*As the Trump administration ramps up pressure on Iran, the
likelihood of a regional war hinges less on military posturing and
more on whether Washington prioritizes strategic de-escalation or
seeks to upend the regional balance entirely*

عکاسی: کریدل

په ایران باندې د امریکا او اسراییلو د احتمالي برید په اړه خبرې اترې زیاتې شوي، چې د پتوګواښونو، رسنیو دافشا کیدو او هغه څه له امله رامینځته شوي چې د ترمپ ادارې لخوا تهران ته د غیر رسمي التیمیت په څیر ښکاري. پداسې حال کې چې هیڅ مشخص پایلې نه دي په ګوته شوي، د مستقیم نظامي اقدام اغیزې لویې دي.

د ۱۹۷۹ کال د اسلامي انقلاب راهیسې - او په ځانګړي توګه د ایران - عراق جګړې وروسته - ایران د امریکا په مشرۍ د پوځي مداخلې د دوامداره ګواښ لاندې ژوند کړی دی. دا ګواښونه د سیمه ایزو تحرکاتو او د امریکا د لومړیتوبونو د بدلون پورې اړه لري.

په ۲۰۰۳ کال کې په عراق باندې د امریکا د غیرقانوني یرغل وروسته، ایران او سوريه د امریکا په څیر د رژیم د بدلون لپاره بل قطار ښکاري. مګر په عراق کې اوږدمهاله بغاوت او د اشغال لګښت د امریکا د نورو پوځي سفرونو مخه ونیوله - په ځانګړې توګه د ایران په څیر د تمدن دولت په وړاندې، چې اندازه او جغرافیه یې د پام وړ ننګونې رامینځته کوي.

د جمهوري غوښتونکو مشرانو، او په ځانګړي توګه د امریکا ولسمشر ډونالډ ترمپ، معمولاً د خاموش ډیپلوماتیک حل لارو تعقیبولو پرځای د امریکا د مخالفینو په وړاندې د ښکاره ګواښونو او اقتصادي زنگ وهلو پالیسیو کارولو ته تکیه کړې ده. نن ورځ، دوی د ایران د متحدینو، په ځانګړې توګه په لبنان کې د حزب الله او د سوريې د دولت د کمزوري کیدو په پام کې نیولو سره، د تهران په وړاندې د مرګوني ګوزار کولو لپاره یو ځانګړی فرصت احساسوي، چې دواړه یې د لویدیځ فشار او د امریکا په ملاتړ د اسراییلو د یرغل لاندې له پوځي ماتې او سیاسي انزوا سره مخ شوي دي.

حزب الله، چې له اوږدې مودې راهیسې د ایران د دفاعي کرښې په توګه لیدل کیږي، اوس د لبنان داخلي محدودیتونو او دوامداره اسراییلي یرغل سره مخ دی، چې د ایران د هدف ګرځیدو په صورت کې د مخکې له مخکې عمل کولو وړتیا محدودوي. په عین حال کې، د مقاومت محور ته د سوريې لوژستیکي ارزښت د بندیزونو، نظامي ستړیا او د پخواني ولسمشر بشار الاسد د حکومت د بهرنیو ملاتړو لخوا د القاعدې سره تړلي ولسمشر احمد الشرع په مشرۍ د نسکوریدو له امله کم شوی دی.

د سیمه ایزې شیبې څخه ګټه پورته کول

د مقاومت محور په دفاعي حالت کې، واشنگتن او تل ابیب د خپلو لاسته راوړنو د پیاوړتیا لپاره یو لنډمهاله فرصت ویني. بیا هم د دوی د زور زیاتي سره سره، ایران د پام وړ مخنیوي وړتیاوې ساتي او داسې ښکاري چې که چیرې پارول شي نو ځواب ویلو ته چمتو دی.

د ترمپ ستراتيژي، دا هم بايد په پام کې ونیول شي، چې د ايران او د هغه د اصلي اتومي پروگرام څخه ډیره پراخه ده. د بهرنۍ پالیسۍ دا دریځونه د چین د جلا کولو، سیمه ایزو شخړو بیا تنظیمولو، بیجینگ له مسکو څخه لرې کولو، او د نړیوال انرژۍ جریان او نرخونو ته د بیا تنظیم کولو لپاره د پراخې هڅې برخه ده، پداسې حال کې چې اسرائیل د واشنگتن د سیمه ایز پلي کونکي په توګه ملاتړ کوي.

پدې شرایطو کې، لويديځه آسیا دواړه د ثابتولو ځای او احتمالي دلدل کيږي. ترمپ هڅه کوي د اسرائیلو او عربي هیوادونو ترمنځ د "عادي کولو" پروسه وروستی کړي، د فلسطین مقاومت بې طرفه کړي، او په ایران فشار راوړي چې خپل سیمه ایز رول ومني.

پداسې حال کې چې هغه ځان د معاملو لپاره خلاص پراګماتيست په توګه وړاندې کوي، دا دریځ دوه ګونۍ هدف لري: د کورنۍ سیاسي پانګې خوندي کول او د متحده ایالاتو په انحصار کې ریښې لرونکې سیمه ایز اتحاد جوړول.

بیا هم، د داسې یوې معاملې د عملي کیدو لپاره، ایران باید اصلي ایډیالوژیکي او ستراتيژیک ستنې پریږدي - یعنې خپل سیمه ایز اتحادونه او د توغندیو مخنیوی. دا امکان نلري. ایران پوهیږي چې د دې عناصرو تسلیمیدل به نه یوازې د خپل ایډیالوژیکي بنسټ څخه بلکې د هر ډول معنی لرونکي سیمه ایز نفوذ څخه هم محروم کړي.

د ایران څو پوړیزه مخنیوی د تهران دفاعي ستراتيژي په څو ستونزو ولاړه ده. لومړۍ یې د عراق څخه تر یمن او لبنان پورې د اتحاد شبکه ده، چې د لويديځ د تسلط په وړاندې یو بفر جوړوي. دوهم یې د دقیق توغندیو، ډرونونو او په کورني ډول پرمختللي هوايي دفاعي سیستمونو مخ په زیاتیدونکي وسلې دي. دریم یې جغرافیه ده: د فارس خلیج په مهمو نقطو باندې د ایران کنټرول او د نړیوال تیلو رسولو د ګډوډولو وړتیا یې دې ته د پام وړ ګټه ورکوي.

د دفاع وروستی کرښه د ایران اتومي پروگرام پاتې دی. پداسې حال کې چې په رسمي ډول سوله ایز دی، ځینې وختونه داسې نښې نښانې شتون لري چې وړاندیز کوي تهران ممکن د لوی مستقیم برید په ځواب کې خپل نظر بیا تنظیم کړي. د ایران اتومي زیربنا، په ځانګړې توګه په فردو کې - د غره لاندې ژوره قوي تاسیسات - دا ستراتيژیک ژوروالی ټینګار کوي.

د وروستیو ګوزارونو سره سره، حزب الله د دې امکان نلري چې غیر فعال پاتې شي که چېرې ایران د موجود ګواښ سره مخ شي. په ورته ډول، په عراق کې د امریکا ګټې او په سیمه کې اډې، په ځانګړې توګه جیبوتي، کولی شي د یمن د انصارالله غورځنګ د غچ اخیستونکو بریدونو هدف شي.

د ایران د وسلو د پراختیا پروگرام له ۲۰۱۱ کال وروسته غیر معمولي پرمختګونه کړي دي، د خبیث شکن او فتاح لړۍ په څیر د بالستیک توغندیو پیرۍ کرښې، او د عماد او رضوان په څیر ډیر اساسي مګر خورا تولید وړ سیستمونه.

په عين حال کې، دايران ډرونونه داوکر این څخه ترسره بحر پورې په سینماگانو کې اغیزمن ثابت شوي، پداسې حال کې چې د دوی پرتې هوایی دفاع - خرداد، پاور-۳۷۳، او مجید سیستمونه - د مخالفینو لپاره دوامداره هوایی کمپاینونه گران کوي. د دوی سمندري ستراتیژي د غیر متناسب جگړې او د هر مز تنګي کنټرول پورې اړه لري، چې د نړیوال انرژۍ سوداګرۍ لپاره د ژوند لیک دی.

د امریکا انتخابونه - او محدودیتونه

امریکا په لویدیځه آسیا کې شاوخوا ۶۰،۰۰۰ سرتیري ساتي، په عمده توګه د فارس خلیج په اړو کې، او شتمنۍ یې - د الوتکو وړونکو او پیټریټ سیستمونو په ګډون - له ارام سمندر څخه سیمې ته لیردولي دي. واشنګټن یقینا کولی شي د ایران د زیربنا د زیان رسولو لپاره کمپاین پیل کړي، مګر د هغې ساتل به ستونزمن وي.

ټول سیمه ایز امریکایی اډې د ایراني توغندیو په حد کې دي، پدې معنی چې هر ډول بنکېلتیا کولی شي د لسيزو کې د ریښتیني ځوابي ډزو سره د امریکا لپاره لومړۍ دودیزه جګړه په نښه کړي.

تمه لری چې واشنګټن به په سایبري جګړو او پټو عملیاتو باندې ډیر تکیه وکړي چې ملکي او نظامي زیربناوې په نښه کوي ترڅو په ایران کې ګډوډي رامنځته کړي. بیا هم، محدود برید د اوږدې شخړې لامل کیږي - هغه څه چې ایران په حقیقت کې ډیر چمتو دی.

د ایران د وتلو ستراتیژي د هغې غیر متناسب ځواک او د پیټریوت، ایس ایم لری انټر سیټیزونو، اوکروز توغندیو په څیر د مهماتو لپاره د متحده ایالاتو د اکمالاتي زنځیرونو نازکوالي سره سمون لري.

په سره سمندر کې روانه بنکېلتیا دمخه د امریکا سرچینې فشا راورې دي. د متحده ایالاتو د الوتکو وړونکي د اغیزمن حد څخه هاخوا موقعیتونو څخه کار کوي، او د دقیق مهماتو زیرمې ټیټې روانې دي - ډیری یې د چین سره د راتلونکي شخړې لپاره ټاکل شوي. د اوږدې مبارزې د دوام لپاره اصلي خنډ د تولید محدودیتونه دي، نه لګښت، د دې محدودیتونو سره سره، امریکا لاهم کولی شي جدي لومړني زیان ورسوي. مګر د داسې عملیاتو دوام، په ځانګړي توګه د سیمه ایز غچ اخیستنې په مخ کې، به لوړ سیاسي او اقتصادي لګښت ولري.

د کنډک او معاملي ترمنځ

دواړه خواوې ډیر څه لري چې له لاسه ورکړي - او ډیر څه چې ورسره معامله وکړي. د واشنګټن لپاره، محدود شخړه کولی شي سمدستي ستراتیژیک اهداف پوره کړي. د تهران لپاره، د امریکا د یوې اوږدې جګړې ته راکاږل کولی شي فشا ربیرته په

امريکايي پريکړه کونکو باندې واريو چې دمخه يې په کور کې د اقتصادي گډوډۍ سره لاس او گريوان دي.

پداسې حال کې چې د جگړې بيانيه په سرليکونو کې واکمنه ده، د مستقيمي شخړې لاره نامعلومه پاتې ده. ډير څه د غير مستقيم خبرو اترو په پايلو پورې اړه لري، په ځا نگرې توگه د عمان په مسقط کې د غير مستقيم خبرو اترو وروستي پړاو.

د ترمپ ډراماتيکونه - گوانبونو، نظامي جوړښت، او غير منظم پيغامونه - د جگړې لپاره د روښانه مارچ په پرتله د خبرو اترو تاکتيکونو په توگه ښه پوهيږي. د پام وړ، د ترمپ ټينگار چې اشغالگر دولت بايد د ايران په وړاندې په هر ډول جگړه کې مشري وکړي د هغه ليوالتيا څرگندوي چې امريکا په يوه بل لويديځ آسيابي دلد کې ښکيل کړي.

د هغه غوره توب د هغه شرايطو سره سم يوه معامله پاتې ده، هغه ته اجازه ورکوي چې د وينې تويولو پرته د بهرني سياست 'گټه' نندارې ته وړاندې کړي. په لنډه توگه، جگړه نه حتمي ده او نه هم اړينه پريکړه کونکې ده. امريکا په لويديځه آسيا کې ستراتيژيک وقفې ته اړتيا لري ترڅو په نورو نړيوالو لومړيتوبونو تمرکز وکړي.

په عين حال کې، ايران د داخلي بيارغونې لپاره وخت غواړي او اسرائيل د اوسني حرکت څخه د گټې اخيستنې مخه نيسي. راتلونکې اونۍ ممکن پريکړه وکړي چې ايا دا کړکيچ په شخړه کې پای ته رسيږي،

په درناوی 2025-04-15-----

.....